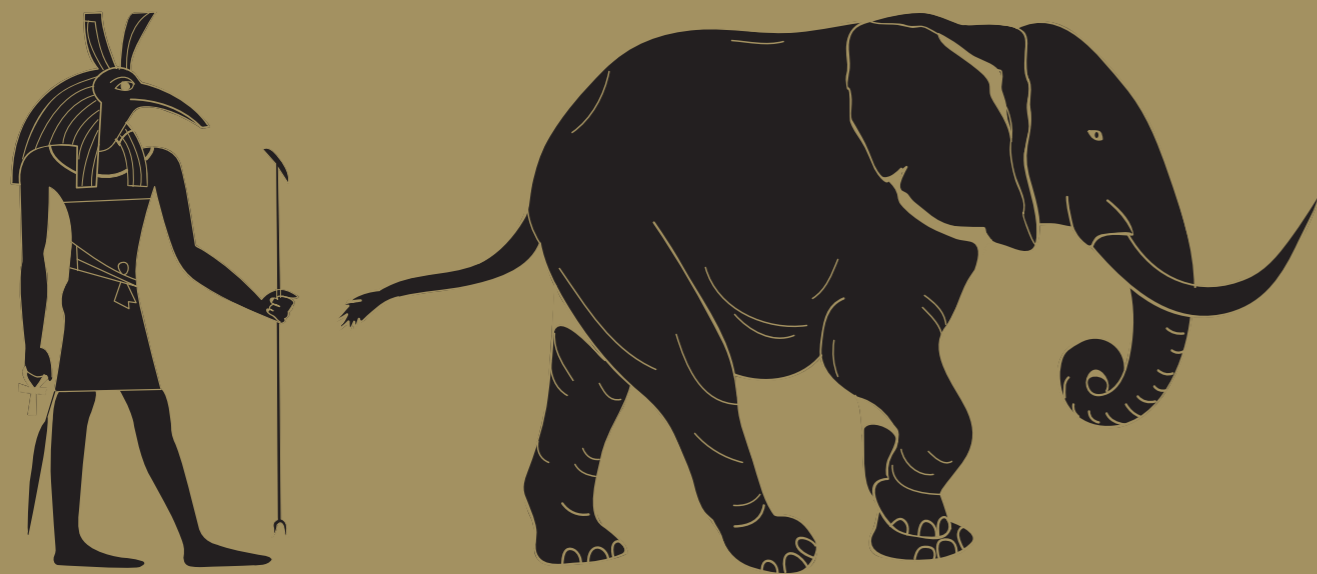

MITOVI I LEGENDE

FILIP VILKINSON

MITOVI I LEGENDE

Preveo Nenad Dropulić

Laguna

LONDON, NEW YORK,
MUNICH, MELBOURNE, DELHI
www.dk.com

Naslov originala
Philip Wilkinson
MYTHS AND LEGENDS

Copyright © Dorling Kindersley Limited 2009,
London, A Penguin Company

First published in Great Britain in 2009
Translation copyright © 2011 za srpsko izdanje,
LAGUNA

Za izdavača
Dejan Papić

Prevod
Nenad Dropulić

Lektura i korektura
Jelena Vuković

Slog i prelom
Jelena Radojičić

Tiraž: 3000
Štampa: Slovačka

Izdavač
Laguna, Beograd
Resavska 33
tel. 011/3347-547
www.laguna.rs
e-mail: info@laguna.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ВИЛКИНСОН, Филип
Mitovi i legende / Filip Wilkinson ;
[prevod Nenad Dropulić]. - Beograd : Laguna,
2011 (Slovačka). - 352 str. : ilustr. ; 24 cm

Prevod dela: Myths and Legend / Philip
Wilkinson. - Tiraž 3.000. - Registar.

ISBN 978-86-521-0759-9

2-264

COBISS.SR-ID 184343052

SADRŽAJ

Uvod	6	Božanstva plodnosti	84
		Pan i Siringa	86
		Severna Evropa	88
EVROPA	10	Nordijsko postanje	90
Klasična Evropa	14	Nordijski kosmos	92
Postanje u drevnoj Grčkoj	16	Nordijski bogovi	94
Titanomahija	18	Loki	96
Dvanaest olimpskih bogova	20	Završna bitka	98
Zeus	24	Kalevala	100
Nastanak ljudskog roda	26	Priče o junaštvu i viteštvu	104
Apolon	28	Beovulf	106
Posejdon i poplava	30	Legende o prstenu	108
<i>Mitska stvorenja</i>	32	<i>Božanstva Zemlje</i>	110
Dionis	34	Zapadna Evropa	112
Atina	36	Mitovi starih Kelta	114
Afroditine ljubavi	38	Alsterski ciklus	116
Grčke boginje	40	Finijski ciklus	118
<i>Donji svet</i>	42	Magični svetovi	120
Orfej u Donjem svetu	44	Mabinogion	124
Heraklovi podvizi	46	Kralj Artur i njegovi vitezovi	126
Vrtovi Hesperida	48	Sveti gral	128
Tezej i Minotaur	50	Srednja i istočna Evropa	130
Belerofont i Pegaz	52	Koščej Besmrtni	132
Persejevi podvizi	54	Legende o veštici	134
<i>Napuštena deca</i>	56	Mitovi o šumama i vodama	136
Edip	58	<i>Bogovi i boginje ljubavi</i>	138
Trojanski rat	60	Žar-ptica	140
Odiseja	64	Slovenski bogovi moći	142
Antiheroji klasike	68		
Antiheroine klasike	70	BLISKI I SREDNJI ISTOK	144
Argonauti	72	Bliski istok	148
Rimski bogovi i boginje	76	Enuma eliš	150
Eneja i nastanak Rima	78	Inana	154
Bogovi čuvari	82		

Ep o Gilgamešu	156	AFRIKA	230	Mitovi o Pernatoj Zmiji	298
Ugaritski mitovi	158	Drevni Egipat	234	Astečki bogovi prirode	300
Hetitski mitovi	160	Nastanak sveta	236	Karibi	304
Veliki bog neba	162	Knjiga mrtvih	238	Pet razdoblja	306
<i>Božanstva sudbine i sreće</i>	164	Ubistvo kralja	240	Bogovi i duhovi	308
Srednji istok i Arabija	166	Boginje sa Nila	244	Gede	310
Borba protiv zla	168	Putovanje u zemlju mrtvih	246	Južna Amerika	312
Legenda o Rustemu i Suhrabu	170	Zapadna Afrika	248	Začetak Inka	314
Mongolski mitovi o životinjama	172	Afričke priče o postanku	250	Nebeski bogovi Anda	318
<i>Bogovi rata</i>	174	Anansi	252	<i>Duhovi mesta</i>	320
Ep o Gesar-kanu	176	<i>Mitski junaci</i>	254		
Boginja Al Lat	180	Centralna Afrika	256	OKEANIJA	322
		Lonkundo	258	Australija	326
		Mvindo	260	Dugina Zmija	328
		Mudri kralj	262	Prvobitne sestre	330
JUŽNA AZIJA I ĐALEKI ISTOK	182	Istočna Afrika	264	Lumalumina smrt	332
Južna Azija	186	Prva goveda	266	Bram-Bram-Bult	334
Vedski bogovi	188	<i>Šamani</i>	268	Polinezija	336
Brama i postanje	190	Južna Afrika	270	Tangaroa	338
Šiva	194	Mitovi naroda San	272	Poreklo smrti	340
Deset Višnuovih avatara	196	Hlakanjana	273	<i>Sveti kamenovi</i>	342
Durga	198	Narodne priče Južne Afrike	274		
Ramajana	200			Indeks	344
Mahabharata	206			Zahvalnost	351
Nastanak Ganga	208				
Daleki istok	210	AMERIKA	276		
Pan Ku stvara kosmos	212	Severna Amerika	280		
Legende o kineskim junacima	214	Pojava Navaha	282		
Dvor Cara Od Žada	216	<i>Preci</i>	284		
Deset nebeskih sunaca	218	Gavran krade svetlost	286		
Majmunove pustolovine	220	Putovanje na nebo	288		
Japansko postanje	222	Mitovi dalekog severa	290		
Susano i njegovi potomci	226	Srednja Amerika	292		
Kintaro	228	Popol Vuh	294		

Korišćeni prevodi:

Str. 61: Homer, *Ilijada*, prevod Miloš N. Đurić, Matica srpska, 1965.

Str. 65: Homer, *Odiseja*, prevod Miloš N. Đurić, Prosveta, 1968.

Str. 103: *Kalevala*, prevod Ivan S. Šajković, IP Rad, 1964.

Str. 107: *Beovulf*, prevod Ivanka Kovačević, Narodna knjiga, 1982.

Str. 141: A. S. Puškin, *Bajka o zlatnom petliću*,

Sabrana dela u osam knjiga

Knjiga četvrta

Izdavačka radna organizacija Rad, 1979.

Grupa prevodilaca (Božidar Kovačević, Lav Zaharov, Milorad Pavić)

UVOD

Mitovi – priče o bogovima, herojima i krupnim kosmičkim događajima – pripovedaju se u svim svetskim kulturama. Oni se bave najdubljim, suštinskim temama: postankom kosmosa i ljudske rase, prirodom bogova i duhova, onim što se dešava s nama posle smrti i krajem sveta. Ispituju ljubav i ljubomoru, rat i mir, dobro i zlo. Ove ključne teme mitovi istražuju kroz zamršene zaplete, žive likove, nezaboravne prizore i pojmove koji se dotiču naših najdubljih osećanja, i zato nas neizmerno opčinjavaju.

Mitovi su nastali kao pripovesti uz vatru, prenošene s kolena na koleno, i u nekim krajevima još se prenose usmeno. Kasnije, s nastankom pisma, ljudi su počeli da zapisuju svoje mitove i prilagođavaju ih na razne načine – na primer, pretvarali su ih u drame, pesme ili romane. Neka od najvećih dela svetske knji-

ževnosti, od Homerovih grčkih epova do saga ranih islandskih pisaca, zasnivaju se na mnogo starijim mitovima koji su u početku pripovedani usmeno.

BEZBROJNI MITOVI

Zbog svojih usmenih korena, mitovi nisu okamenjeni. Svaki je prepričavan mnogo puta, pa su nastajale varijacije. Često ne postoji jedna „ispravna“ verzija mita. Imena božanstava razlikuju se od plemena do plemena, grupe koje žive jedne do drugih objašnjavaju obrt u priči svaka na svoj način. Pisane verzije mitova dodatno su umnožile varijante.

Ova knjiga govori tek o malom broju svetskih mitova, i uglavnom iznosi samo jednu verziju svake priče, ali sadrži širok izbor iz čitavog sveta, uključujući i mnoge mitove iz evropskih kultura koji su, zbog toga što su bili

NEKE KULTURE POZNAJU HILJADE BOŽANSTAVA, PA SU RAZMERE VARIJACIJA NJIHOVIH MITOVA GOTOVO NEOGRANIČENE.

zapisani i široko rasprostranjeni, izvršili ogroman uticaj na ceo svet.

KOSMOS I LJUDI

Naizgled beskrajno raznovrsni, mitovi sadrže zajedničke teme. Gotovo svaka mitologija započinje pitanjem: „Kako je nastao kosmos?“ Pvi korak često preduzima tajanstveni tvorac, možda bog koji snagom volje postaje biće. Tvorac se neretko suočava sa kosmičkim jajetom. U jednoj varijanti kineskog mita o postanju, na primer, bog Pan Ku mora da razbije takvo jaje kako bi stvorio nebo i zemlju. Ponekad tvorac mora da donese Zemlju iz dubina prvobitnog okeana, kao Zemaljski Ronilac, što je česta pojava u mitovima američkih starose-

delaca. U drugim mitovima pak svet je potomak muškog i ženskog tvorca.

Ljudi često nastaju mnogo kasnije, i obično su izvajani od gline ili istesani od drveta. Kao i ljudski vajari, bogovi često prave nekoliko bezuspešnih pokušaja. Mitovi od Meksika do Grčke govore o tri verzije ljudi, od kojih je tek poslednja ona prava. Ponekad su prvi ljudi muškarci, a kad počnu da izumiru, bogovi stvaraju žene kako bi ljudi mogli da se razmnožavaju.

BOGOVI I NJIHOVA MOĆ

Većina kultura poznaje veliki broj bogova i duhova, ponekad hiljade njih, jer duhovi postoje posvuda. U međusobno veoma

PRVOBITNIM LJUDIMA POSTOJANJE BOŽANSTAVA OBJAŠNJEVALE SU ZAŠTO SIJA SUNCE I KAKO NASTAJE KIŠA.

udaljenim mestima kao što su Japan i Afrika, svaka stena, potok, jezero i breg mogu imati svog duha. Mnogi takvi duhovi su mesna božanstva, poštovana od ljudi koji žive u njihovoj blizini i dele s njima sveti prostor.

No, čak i u kulturama s hiljadama božanstava postoje osnovne grupe široko poznatih bogova s naročitim moćima. To su bogovi sunca, kiše, mora, neba, planina i reka. Neki bogovi naročito se staraju o lovu, zemljodstvu, ljubavi, rađanju, ratu i smrti. Mitovi o ovim bogovima najčešće su blisko vezani za njihove uloge.

Mnogi mitovi uključuju smrtnike s izuzetnim nadljudskim sposobnostima. Ovi junaci izvršavaju naizgled nemoguće zadatke, bez

ičije pomoći pobeđuju u bitkama, čak posećuju i Donji svet. Oni mogu biti i donosioci kulture, koji poučavaju ljude važnim veštinama kao što je stvaranje vatre. Njihova dostignuća su često toliko velika da posle smrti postaju bogovi.

MITOVI O PRIRODNIH SILAMA

Među najistaknutijim bogovima jesu bogovi prirodnih sila, naročito sunca i kiše. Od njih zavisi rod useva, pa su bogovi sunca i vremenskih prilika najšire poštovani. Od Intija, boga sunca Inka, do grčkog boga neba Zeusa, svi oni smatraju se najmoćnijima.

Neke najpoznatije mitske teme tiču se prirodnih sila. U mnogim kulturama postoji mit u

kom sunce nestaje lišavajući svet hrane i toplote, što objašnjava smenu dana i noći. Druge kulture, u Kini i nekim delovima Afrike, imaju mitove o previše sunca, pa ga bogovi smanjuju ili kao protivmeru stvaraju noć. Širom sveta gnevni bogovi šalju strahovite poplave, kojima ponekad brišu čitav ljudski rod osim jedne porodice pre nego što se sve vrati u normalno stanje. Takve pripovesti objašnjavaju prirodne katastrofe i podstiču ljude da poštuju bogove i ne izazivaju njihov gnev. Ti mitovi su takođe i napete priče o pustolovinama i spasenju.

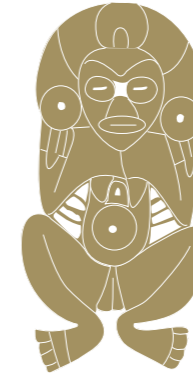
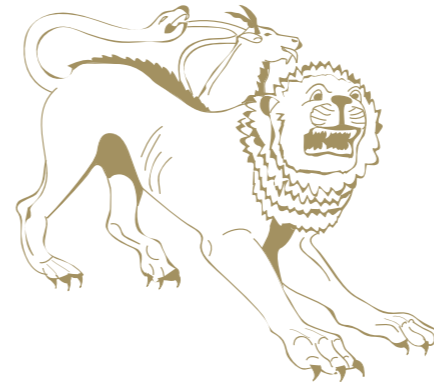
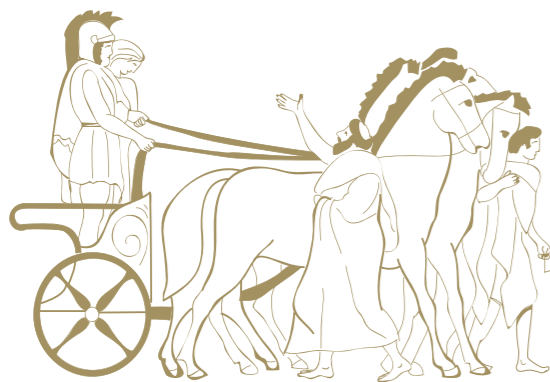
VAŽNOST MITOVA

Mitovi učvršćuju kulturni identitet naroda koji ih pričaju. Prvobitni mitovi svakog plemena australijskih Aboridžina govore ne samo o njihovim precima nego i o putevima kojima su se kretali zemljom kad su stvarali svaku pojedinu prirodnu pojavu. Zemlja, njeni žitelji i njihovi mitovi neraskidivo su povezani. Mitovi su bili isto toliko važni i starim Grcima, koji su svoj

najveći grad – Atinu – nazvali po svojoj boginji zaštitnici, zatim Inkama, koji su verovali da su njihovi vladari potomci samog boga sunca, i Nordijcima, čiji ratnici su se trudili da oponašaju svog velikog boga Odina.

Vitalnost i važnost mitova ne ogledaju se samo u bezbrojnim prepričavanjima, nego i u tome kako su bogovi, junaci i razna bića nadahnjivali umetnike. Od Kine do drevnog Rima, umetnici su slikali i vajali bogove; ponekad je to bilo sam čin poštovanja bogova, a ponekad samo slavljenje božanstava i njihovih dela.

Mitovi nastaju iz bliskog odnosa između ljudi i sveta prirode i duhova, odnosa kakav su mnogi od nas izgubili. Odvijaju se na granici između stvarnosti i mašte, slave neobičnost i nesigurnost i opisuju zastrašujuće kosmičke sile. Ali mitovi takođe donose i velika uzbudjenja i nadahnuća. Mitovi su priče koje nas najviše opčinjavaju, jer dotiču srce i um i dosežu do same suštine našeg bića.

EVROPA

U poređenju s ogromnim kopnenim prostranstvima Afrike i Azije, Evropa je relativno mala; ipak, ona ima dugu kulturnu istoriju. Deo njenog nasleđa jeste i skup mitova s hiljadama različitih legendi podeljenih u brojne vrlo posebne tradicije po čitavom kontinentu, od predanja Slovena iz istočne Evrope do mitova Nordijaca iz zapadne Evrope, i od zamršenih panteona stare Grčke i Rima do viteških priča iz srednjeg veka. Većina ovih tradicija dobro je poznata širom sveta zahvaljujući dugoj evropskoj istoriji pisane kulture.

Ali mitovi i legende Evrope, kao i oni iz drugih krajeva sveta, nastali su mnogo pre pisane reči. Neki tragovi ovih preistorijskih tradicija su opstali, ali su često minimalni. Rimljani su, na primer, pisali o nekim bogovima i boginjama Kelta,

naroda bez pisma čiju su teritoriju zauzeli, ali njihovi opisi keltskih božanstava i verskih obreda su fragmentarni. Čak i kad se spoje s arheološkim nalazima kao što su natpisi, statue, žrtvenici, nakit i drugi predmeti, dobija se samo delimična slika.

Drugi aspekti evropske mitologije stigli su do nas preko popularnih priča iz usmene tradicije, priča koje su pisci i folkloristi zabeležili mnogo kasnije, neke tek u XIX veku. Mnogi bogovi i priče iz srednje i istočne Evrope opstali su tako, a stekli su novi život nadahnivši pisce, slikare i kompozitore da ih obrade u novim delima. Priče iz ruske mitologije, na primer, inspirisale su slike čuvenih ilustratora i scenografa kao što je Ivan Bilibin, i muziku slavni kompozitora kao što su Čajkovski i Stravinski.

Ipak, najpoznatije evropske mitove upoznali smo preko književnosti. Mitovima

LJUDI STVARAJU BOGOVE PO SOPSTVENOJ SLICI.

Grčki filozof Ksenofan (570–480. g. p.n.e.)

nastalim u staroj Grčkoj – o olimpskim bogovima, o junacima i o mnogim polubožanskim bićima – dug život su podarili kasniji grčki pesnici i dramski pisci. Očaravajuće same po sebi, priče o bogovima kao što su Zevs i Apolon, i o junacima kakvi su Herakle i Persej, postale su još dugovečnije i omiljenije kao tema grčkih pisaca Homera, Hesioda, Eshila, Euripida i drugih. Kad su Rimljani usvojili grčke mitove, novi naraštaji pisaca, među njima Ovidije i Vergilije, razvili su dalje te priče. Drugi primer bogate književne kulture koja je prigrllila mitologiju ukorenjenu u mnogo ranijim vremenima nalazi se u delima

pisaca i pesnika srednjeg veka, koji su iznova pričali priče o kralju Arturu i njegovim vitezovima, kao i druge pripovesti o viteštvu.

Književne obrade evropskih mitova podsećaju nas na prefinjenost društava u kojima su nastale, od stare Grčke do srednjovekovnog hrišćanstva. Ipak, ova prefinjenost je samo jedna strana mitova, jer svet evropske mitologije često je daleko od prefinjenog. Izuzetno krvave bitke, raskomadana tela, bogovi koji ne mare za moral – sve su to redovne pojave klasičnih grčkih i rimskih mitova, na primer. A veštice, ljudožderi, vodeni vilenjaci, vukodlaci i druga mračna stvorenja na koja često nailazimo u mnogim pričama iz srednje Evrope takođe su vrlo strašna i nasilna. Uprkos svojoj dubokoj starosti i prividnoj prefinjenosti, mitologija Evrope i danas je dvosmislena i prepuna napetosti i uzbuđenja.

KLASIČNA EVROPA

Mitovi stare Grčke i Rima, bogati pričama o velikim ljubavima, suparništva i podvizima klasičnih božanstava i junaka, spadaju među najpoznatije priče svetske književnosti.

Civilizaciju antičke Grčke, koja je dosegla vrhunac u V veku pre naše ere, nije stvorila jedna velika nacija, nego niz gradova-država, od kojih je svaki imao svoju tradiciju, kulturu i božanstva. Kao ishod toga, mnogi bogovi i boginje drevne Grčke bili su posebno poštovani u nekim mestima. Na primer, Atina se tesno povezivala s gradom Atinom, Zevs s Olimpijom, a Apolon s Delfima. Ali žitelji čitave stare Grčke vremenom su ustanovili veliku grupu božanstava koja su se odnosila međusobno i prema svetu ljudi prilično nalik široj ljudskoj porodici s mnogobrojnim bliskim srođnicima. Pripadnici ovog velikog panteona bogova i boginja zaljublivali su se, stupali u ljubavne veze – čak i s običnim smrtnicima – razvijali krupna lična i politička suparništva i često pribegavali ratovima.

GRCI I NJIHOVI BOGOVI

Stari Grci ukazivali su poštovanje svojim božanstvima prinoseći im žrtve u hramovima i slaveći ih redovnim svetkovinama. O ovim obredima zna se mnogo jer su brojni hramovi opstali, zajedno s obrednim predmetima i statuama bogova, i zato što su pisci antičke Grčke opisivali verske obrede kao što su prinošenje žrtava u hrani i vinu. Ljudi su zauzvrat očekivali da im božanstva budu naklonjena, jer se za mnoge bogove i boginje verovalo da se živo zanimaju za ljudske poslove. Na svaku fazu velikog mitskog rata između Grčke i Troje, kao i na sam njegov ishod, dela božanstava uticala su koliko i ono što su ratnici s obe strane ostvarili na bojnopolju.

Grčki mitovi takođe govore i o uzajamnom delovanju božanstava i ljudi kroz likove brojnih heroja, likova koji su smrtni ali koji – pošto često imaju jednog božanskog roditelja – poseduju i neke božanske osobine. Pripovesti o junacima kakvi su Herakle i Jason, koje govore o veli-

▲ Sicilijanski hram

Klasični hramovi kao što je ovaj iz Agrigenta na Siciliji bili su pravougaone građevine opasane stubovima. U hramu se nalazila prostorija sa statuom božanstva kome je posvećen, i tu su se prinosili dragoceni darovi od zlata i srebra.

kim pustolovinama i dalekim putovanjima, čak i u Donji svet, prepričavane su mnogo puta.

TRAJNI UTICAJ

Kad je grčka civilizacija propala, mitovi su preživeli na različite načine. Stvarajući svoje ogromno carstvo, Rimljani su usvajali mesna božanstva kuda god su stigli. Grčki bogovi i boginje bili su im naročito privlačni, pa su kombinovali njihove ličnosti sa sopstvenim božanstvima i tako stvorili vrlo srodne, ali ipak ponešto drugačije likove. Bog neba Jupiter, na primer, rimski je parnjak grčkog boga Zeusa, ali se ipak razlikuje od njega; Rimljani su ga povezivali s pravdom i poštovanjem zakletvi, kao i sa svojim zvaničnicima, koji su mu prinosili žrtve kad stupe na dužnost.

Grčka umetnost, arhitektura i mitološki prikazi takođe su se sačuvali i imali su dugotrajniji uticaj, naročito na umetnike i pisce zapadne Evrope iz doba renesanse (oko 1350. – oko 1550).

▲ Sveti plašt boginje Atine

Ovaj prizor je deo friza – niza reljefa – koji je nekada krasio Partenon, veliki hram boginje Atine na atinskom Akropolju, nastao između 438. i 432. g. p.n.e. Prikazuje sveštenike hrama kako drže sveti Atinin ogrtač.

▲ Žrtvenik boginje Fortune

Ovaj žrtvenik potiče iz grada Červeterija. Načinili su ga Etrurci, prethodnici Rimljana. Prikazuje prinošenje žrtve Fortuni, boginji sudbine koja usmerava tokove ljudskih života i koju su kasnije poštovali i Rimljani.

POŠTANJE U DREVNOJ GRČKOJ

Klasična mitologija sadrži nekoliko prikaza postanja, a oni govore o tome kako su božanski tvorci uobličili kosmos pre nego što su rođene prve rase koje su ga naselile. Te priče nam kazuju o poreklu bogova i boginja koji igraju velike uloge u klasičnoj mitologiji i za koje se verovalo da obitavaju na planini Olimpu.

MIT

U početku nije bilo ničega osim beskrajne crne praznine zvane Haos. Iz te praznine nastala je stvaralačka sila. Razni grčki prikazi postanja nazivaju tu silu različitim imenima. U nekima je to boginja Eurinoma koja se spojila s prvobitnom zmijom zvanom Orfion i tako otpočela postupak stvaranja, a u drugima je to Gea, Majka Zemlja.

PRVOBITNO JAJE

Eurinoma je uzela oblik golubice i snela veliko jaje oko kog se Orfion obmotao. Tako grejano, jaje se otvorilo i iz njega se izleglo sve postojeće: Uran, nebo, Urea, planine, Pont, more, i sve zvezde i planete. Gea, zemlja, i njene planine i reke takođe su se izlegle tada. Kada se sve rodilo, Eurinoma i Orfion popeli su se na planinu Olimp i tamo sebi stvorili dom, ali Orfion se proglašio jedinim tvorcem kosmosa, pa ga je Eurinoma kaznila najpre tako što ga je izbacila iz kuće, a onda, pošto je ustrajavao u svojoj tvrdnji, tako što ga je zauvek proterala u Donji svet.

MAJKA ZEMLJA

Drugi tvrde da je prvobitni tvorac bila Gea. Ona i Uran, nebo, vodili su ljubav i Uran je prosiu životvornu vodu po njenoj površini. Iz ovoga su nastale ne samo reke i jezera, nego i najstarija stvorenja koja su nastanjivala

▲ Golubica
Priča o praboginji Eurinomi koja uzima oblik golubice veoma je stara i sačuvana je uglavnom u fragmentima drevnih grčkih tekstova.

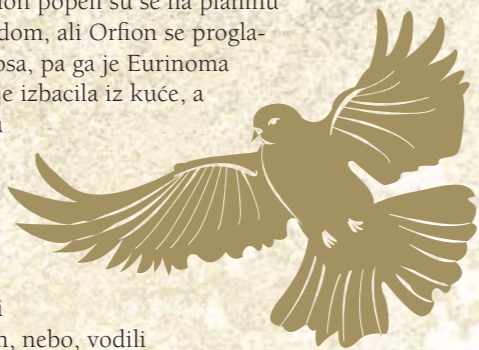
Orfion

Zmija Orfion omotala se oko jajeta koje je snela Eurinoma, a u njemu je bio začetak svega što postoji.

zemlju. Prva takva rasa bili su storuki divovi hekatonhejri; imali su pedeset glava, a iz ramena im je raslo sto ruku. Zatim su došli kiklopi, rasa jednookih divova vičnih obradi metala. Neki kažu da su kiklopi kasnije napali boga Asklepija, pa ih je Apolon, njegov otac, pobio. Njihovi duhovi i dalje opsedaju pećine u okolini vulkana Etne.

Drugi tvrde da se Uran plašio snage i veštine kiklopa i strepeo da će mu oduzeti moć, pa ih je proterao u Donji svet.

Najvažnija rasa nastala iz veze Gee i Urana jeste grupa divova poznatih kao titani. Oni su bili prvi vladari zemlje i stvarali su porodice s titan-kama, ženskim pripadnicama rase. Njihova deca postala su najmoćniji bogovi i boginje, među njima i Hiperionova deca Helije, bog sunca, i Eoja, boginja zore. Najuticajnija su bila deca Krona, vođe titana, koja su postala olimpska božanstva.

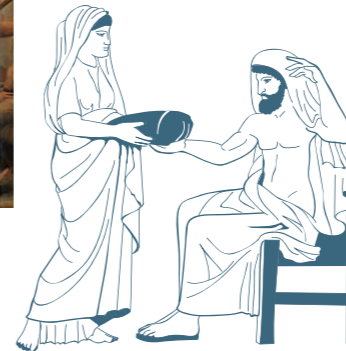
GLAVNI LIKOVI

Kosmos starih Grka počinje s nejasnim likovima čija je glavna svrha da započnu stvaranje, ali koji nemaju visokorazvijene ličnosti ni zamršene mitove vezane za kasnija olimpska božanstva. Eurinoma je, na primer, opisana kao boginja svega, lik koji može da igra po prvobitnom haosu, lebdi nad vodom ili uzme oblik ptice koja će sneti univerzalno jaje. Drugi likovi, kao što je Kron, u početku bog žetve, vladaju prirodnim silama. Titanka Rea bila je, kao i Gea, prvobitna boginja, materinska pojava snažno poistovećivana sa Zemljom. Titani su vladali i raznim nebeskim telima. Feba i Atlant bili su vladari Meseca, dok su Rea i Kron vladali planetom Saturn. Tea i Hiperion bili su vladaoi Sunca.

▲ Uran

Urana je, na podsticaj majke Gee, uškopio njegov sin Kron, zato što je Uran zatvorio svu svoju ostalu decu.

GIGANTI I KIKLOPI

Među najstarijim vrstama u kosmosu bili su naraštaji divova kao što su jednooki kiklopi i hekatonhejri. Ove rase imale su nadljudsku snagu i zbog toga su ih, kao i zbog njihove neprijatne pojave, titani proterali u Donji svet. No, kasniji mitovi govore o brojnim kiklopima koji su se nekako vratili na Zemlju, gde su živeli kao pastiri. Većina ovih zemaljskih kiklopa bila je dobroćudna, ali neki su voleli da jedu ljudsko meso.

▲ Kiklopi

Naziv kiklop znači „okruglo-oki“, a ova stvorenja zvali su tim imenom zbog njihovog jedinog oka na sredini čela.

▲ Hekatonhejri

Storuki divovi hekatonhejri živeli su u Tartaru, najdubljem delu Donjeg sveta, i čuvali one koji su osuđeni da tamo borave.

▲ Gea, boginja majka

Smatralo se da su Gea i njen suprug Uran izrodili geografske pojave kao što su mora, reke i potoci.

► Kron proždire svoje dete

Titan Kron, čuven po tome što je progutao svojih prvih petoro dece (vidi str. 18), živio je sa suprugom Reom u stenovitoj tvrđavi na planini Otris.

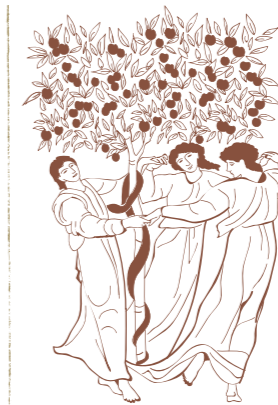
▲ Rea obmanjuje Krona

Kako bi sačuvala šesto dete da ga otac ne proguta, Rea je dala Kronu kamen umotan u pelene (vidi str. 18).

TROJSTVA

Titani i druga prvobitna stvorenja izrodili su mnoštvo dece, koja su imala status nižih božanstava, ali su i dalje vršila značajan uticaj na živote drugih. Često se pojavljuju u grupama od tri, kao što su tri Hesperide i tri Mojre (Sudaje). Mojre su raspolagale ogromnom moći nad životima ne samo ljudi već i bogova – Grci su verovali da niko ne može izaći iz sudbine.

▲ Tri Hesperide

Tri kćeri titana Atlanta zvali su Hesperide, što znači „kćeri večeri“. One su negovale divni vrt sa stablom koje je radalo zlatne jabuke (vidi str. 48–49).

► Tri Mojre

Tri Mojre bile su kćeri Noći. Kloto je, prema verovanju, ispredala nit života, Lahesa joj je odmeravala dužinu, a Atropa, treća sestra, presecala ju je u trenutku smrti.

